

PODREJENOST ŽENSK V TRADICIONALNI IN MODERNI DRUŽBI

PODROČJE: SOCIOLOGIJA

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorica: Nika Bedekovič

Mentorica: Polona Kosec Krajnc, univ. dipl. ped. in prof. soc.

Zunanja mentorica: doc. dr. Vesna Vuk Godina

Ormož, 2016

ZAHVALA

Moja zahvala gre predvsem mentorici Poloni Kosec Krajnc, univ. dipl. ped. in prof. soc., ki mi je vedno priskočila na pomoč z nasveti in me je neumorno usmerjala na poti do dokončane raziskovalne naloge. Zahvala gre tudi zunanji mentorici dr. Vesni Vuk Godina, ki je ob svojem natrpanem urniku našla čas za odgovore na moja številna vprašanja. Zahvaljujem se debaterkam Hani Pevec, Titi Šnajder in Janji Žinko, ki so mi priskočile na pomoč pri pripravi in izvedbi debate. Prav tako najlepša hvala profesorici Simoni Meglič za lektoriranje mojih številnih zmedenih misli in hvala profesorici Lenki Keček Vaupotič, ki mi je priskočila na pomoč pri tehničnem oblikovanju.

KAZALO VSEBINE

1	Uvod.....	5
2	Teoretični del	6
2.1	Tradicionalna in moderna družba.....	6
2.1	Sociološki pogled na ženske	6
2.2	Kraljica Viktorija.....	7
2.3	Margaret Thatcher	8
2.4	Angela Merkel.....	9
3	Metode dela.....	11
4	Rezultati	12
4.1	Hipoteza številka 1	12
4.2	Hipoteza številka 2	13
5	Razprava.....	14
6	Zaključek.....	15
7	Viri in literatura.....	16
8	Priloge	17
8.1	Debata	17
8.2	Strukturiran intervju	20
8.3	Zvočni posnetek debate.....	21

KAZALO SLIK

Slika 1: Kraljica Viktorija. (dostop: http://archive.armstrong.edu/images/history_journal/victoria3.jpg , marec 2016).....	7
Slika 2: Margaret Thatcher. (dostop: http://futurefemaleleader.com/wp-content/uploads/2015/10/Margaret_Thatcher_P2.jpg , marec 2016)	9
Slika 3: Angela Merkel. (dostop: http://greatnewsmag.com/wp-content/uploads/2015/12/angela-merkel-2011-7-19-10-0-51.jpg , marec 2016).....	10

POVZETEK

Namen raziskovalne naloge je bil primerjati nekdanjo angleško kraljico Viktorijo, bivšo angleško ministrsko predsednico Margaret Thatcher in trenutno nemško kanclerko Angela Merkel. Na podlagi primerjave in analize člankov sem ugotavljala, ali so bile navedene ženske po mnenju družbe in moških, ki so jih obkrožali, kadarkoli v podrejenem položaju. Ugotovila sem, da so vse tri ženske kljub raznim preprekam na svojih kariernih poteh uspele ohraniti svojo vizijo in niso klonile pod pritiski drugih.

V nalogi sem si zadala tri hipoteze. Prva je bila delno zavrnjena in delno potrjena, saj je dokazovanje potekalo s pomočjo debate, ki se nikoli popolnoma ne opredeli o določeni temi. Druga hipoteza je bila potrjena, tretja hipoteza pa ostaja nedokazana, saj nisem dočakala odgovorov na intervju, za katerega sem bila dogovorjena s svojo zunanjo mentorico, dr. Vesno Vuk Godina.

Ključne besede: podrejenost, Merkel, Thatcher, Viktorija, politika

ABSTRACT

The purpose of the research paper was to compare the former English Queen Victoria, former English Prime Minister Margaret Thatcher and current German Chancellor Angela Merkel. Based on comparison and article analysis it was established whether these women were, in the opinion of society and men, at any time in inferior position. It has been established that all three women were, despite many obstacles on their career paths, able to contain their vision and did not yield under the pressure of others.

Three hypotheses were set. The first one was partially denied and partially confirmed, because we tried to prove it through debate, where nothing is ever completely clarified about a certain subject. The second hypothesis was confirmed and the third one remains unproved, since I never awaited the answers on my interview I was supposed to have with my outside menthor dr. Vesna Vuk Godina.

Key words: inferiority, Merkel, Thatcher, Victoria, politics

1 UVOD

»Družba ne obstaja. So le posamezni moški in ženske in so družine.«

Margaret Thatcher

(Judt, 2005: 615)

Razlike med moškim in ženskim spolom so se skozi razvoj človeštva večale in manjšale, kresale in iskale skupne interese, nikoli pa niso povsem izginile. Veliko je že bilo opravljenih raziskav, tudi raziskovalnih in diplomskih nalog, o podrejenosti žensk in dejavnikov, ki na to podrejenost vplivajo. Vendar v svojem raziskovanju nisem našla nobene podobne naloge ali vira, ki bi se ukvarjal s podobno problematiko, kot sem si jo zastavila sama.

V svoji raziskovalni nalogi sem se posvetila raziskovanju podrejenosti žensk v tradicionalni in moderni družbi. Osredotočila sem se predvsem na politični pogled in primerjala tri močne ženske politične osebnosti politične zgodovine, ki so vsaka po svoje izoblikovale in zaznamovale svoje obdobje vladanja. Kraljica Viktorija in Margaret Thatcher sta vsaka v svojem stoletju uvedli razne novosti v angleško politično sfero, primerjala pa sem odvisnost njunega delovanja na podlagi moških, ki so ju obkrožali in/ali z njima tekmovali. V nalogi omenjam tudi odnos družbe do žensk vladavic. Kot tretjo primerjavo sem dodala aktualno politično angažirano Angelo Merkel. Družbo sem tako razdelila na obdobje pred in med industrializacijo – čas kraljice Viktorije kot obdobje tradicionalne družbe, razvoj sodobne družbe po koncu 2. svetovne vojne – čas Margaret Thatcher ter aktualno moderno družbo, torej obdobje Angele Merkel. Namen raziskovalne naloge je bilo ugotoviti, ali ženskam na visokih družbenih položajih vodenje države predstavlja izziv soočiti se z večinsko moškimi sodelavci in kolegi.

Zastavila sem si naslednje hipoteze:

H1: Margaret Thatcher je imela težjo nalogo vzpeti se v svetu moških kot kraljica Viktorija, ki ji je bila družbena in politična vloga položena v zibelko.

H2: Angela Merkel gradi nov imperij, kot sta ga gradili predhodnici kraljica Viktorija in M. Thatcher.

H3: Podrejenost žensk je odvisna od njih samih.

Dokazovanja hipotez sem se lotila na različne načine. Prvo hipotezo sem zastavila kot debatno trditev, kjer so mi na pomoč priskočile kolegice iz debatnega kluba in skupaj z njimi smo sestavile debato, na kateri smo razpravljale o argumentih in protiargumentih prve hipoteze.

Drugo hipotezo sem dokazovala s pomočjo sekundarne literature.

Tretjo hipotezo sem razvila s pomočjo intervjuja z dr. Vesno Vuk Godina.

V teoretičnem delu sem predstavila življenjepise vseh treh omenjenih ženskih političnih osebnosti, sociološki pogled na ženske in opredelila čas, v katerem so prej omenjene ženske delovale. Sledijo metode dela in razprava o hipotezah.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Tradicionalna in moderna družba

Tradicionalna družba je v nalogi opredeljena kot obdobje predindustrializacije oz. njeni začetki, torej 19. stoletje, čas vladanja kraljice Viktorije v Veliki Britaniji.

V Veliki Britaniji je vzpostavljena parlamentarna monarhija, kar pomeni, da je vladar omejen z ustavo, ki jo določi parlament, hkrati pa ima še vedno ceremonialno vlogo, pravico do ne sprejemanja določenega zakona in lahko izbere in imenuje ministrskega predsednika. V parlamentu sta se oblikovali dve politični stranki, in sicer whigi, predstavniki buržoazije in novega plemstva, ki so se od 17. stoletja naprej potegovali za podreditev kralja parlamentu, zastopali gospodarske interese in versko svobodo. Druga stranka so bili torijci, konservativni predstavniki visokega plemstva, ki so želeli okrepiti kraljevo oblast in so bili vezani na anglikansko cerkev in podeželje. Torijska stranka se je v Viktorijinem času ločila na konservativno in liberalno stranko (Hozjan, Potočnik, 2001).

Moderna družba je postavljena v čas po 2. svetovni vojni, v obdobje hladne vojne in čedalje večjega gibanja za pravice žensk in njihovo vedno večjo zastopanost na področju politike, gospodarstva, itd. Po 2. svetovni vojni je bilo treba vzpostaviti novo Evropo in povezati svet, da bi preprečili ponoven spopad. V tem času in v času po koncu hladne vojne sta pomembno vlogo v svojih državah odigrali Margaret Thatcher in še vedno aktualna Angela Merkel. Nemčija je danes zvezna republika, omejena z ustavo, sprejeto po letu 1949 in 1990. Zakonodajno oblast imata parlament in predstavniški svet nemških zveznih držav (Nemčija, 2016).

2.1 Sociološki pogled na ženske

Družba deli spol na biološkega in družbenega. Medtem ko biološki spol predstavlja ločitev moških in žensk glede na njihove primarne in sekundarne spolne značilnosti, je družbeni spol termin, določen na podlagi psiholoških in kulturnih kriterijev in spola imenuje moškost in ženskost. Termina se navezujeta predvsem na odnos in obnašanje posameznika v družbi, ne nujno v odvisnosti od spola – torej ženska ni nujno nežna in sočutna, moški pa ni nujno tekmovalec in močan (Haralambos, Holborn, 1999).

Heidensohnova v svojih raziskavah navaja, da se ženske na javnih mestih nerade pojavljajo, saj se bojijo, da bi bile označene kot »seksualno nemoralne, kot lahkomišelnica dekleta ali kot vlačuge« (Haralambos, Holborn, 1999: 451). Po mnenju moških je namreč napačna obleka, obnašanje, uporaba ličil ali celo govora, škodljiva za ugled ženske. Če ženska poskuša izpostaviti svoje mnenje v politični sferi, je lahko deležna zasmehovanja in dobi enosmerno vozovnico nazaj domov – ker je tam njeno mesto (Haralambos, Holborn, 1999).

Sociologinja Ann Oakley se je v svojih preučevanjih posvetila vlogi ženske v družbi in družini in mnogim sociologom očitala, da vlogo ženske sodijo zgolj z vidika vloge gospodinje matere, ki se je uveljavil v razvitem zahodu. Na podlagi primerov družb, kjer ženske igrajo pomembno vlogo v delovni sili, npr. Kitajska, Indija, latinskoameriške države, ugotavlja, da samo ženske in moške vloge ne obstajajo in da biološki spol nikogar ne bi smel omejevati pri opravljanju kateregakoli dela. Na podlagi študij opaža, da je več otrok prestopnikov pri materah, ki ostajajo doma, kot pri zaposlenih materah, ki naj bi bolj uživale ob otrocih in bile manj razdražljive od žensk, ki večino svojega časa preživijo zgolj kot gospodinje in matere (Haralambos, Holborn, 1999).

2.2 Kraljica Viktorija

Kraljica Viktorija se je rodila kot edinka Edwarda, četrtega sina kralja Jurija III., in je bila angleška in irska kraljica v času od 1837 do 1901. Danes to obdobje velja za drugo najdlje trajajoče obdobje vladanja v zgodovini britanske monarhije – prvo mesto zaseda kraljica Elizabeta II (Kraljica Viktorija, 2016).

Rojena je bila v Kensingtonski palači v Londonu, 24. maja 1819. Njen oče je umrl kmalu po njenem rojstvu in postala je četrta v vrsti za prestol, saj njeni trije strici niso imeli naslednikov. Ko je kralj Viljem IV. leta 1837 umrl, je pri rosnih osemnajstih postala kraljica. Imela je guvernanto, baronico Lehzen, ki jo je učila jezike, aritmetiko, risanja in glasbo. V kasnejšem Viktorijinem življenju sta ohranili zaupno vez, saj je bila Viktorija na guvernanto bolj navezana kot na svojo mater, ki je podlegla vplivu Johna Conroya, ki je nameraval manipulirati z Viktorijo, s tem da bi ona podpisala pogodbo o materinem regentstvu. Viktorija je podpis zavrnila, saj se je zavedala, da bi s podpisom omogočila Conroyu nadzor nad materjo. Ko je bila okronana za kraljico in se je preselila v Buckinghamsko palačo, je Conroyu prepovedala približevanje svojim prostorom, mater pa odselila v oddaljene sobane palače in ohranjala distanco (Britanska monarhija, 2016).

Poročila se je s svojim bratrancem Albertom, s katerim sta imela zelo strastno razmerje in v zakonu se jima je rodilo devet otrok. Albert je umrl po sedemnajstih letih zakona in Viktorija je preostalih štirideset let življenja žalovala za izgubljeno ljubeznijo. Na začetku svojega vladanja se je tako opirala na Alberta in na svojega prvega premierja Lorda Melbourn, ki jo je očetovsko vzel pod svoje okrilje in jo naučil konstitucijskega vladanja monarhiji, ki ni imela veliko moči, zato pa toliko več vpliva (Britanska monarhija, 2016).

Čeprav se je po moževi smrti redko pojavljala v javnosti, ni zanemarila svojih dolžnosti kraljice in je še naprej sodelovala z ministri in s svetovalci ter izvajala razne reforme. V skladu s tradicijo je božič leta 1900 prežvela v Wightu, kjer je zbolela in 22. januarja 1901, stara 81 let, tudi umrla. Njen najstarejši sin in naslednik kralj Edward VII. je bil ob njeni postelji (Britanska monarhija, 2016).

Slika 1: Kraljica Viktorija. (dostop: http://archive.armstrong.edu/images/history_journal/victoria3.jpg, marec 2016)

2.3 Margaret Thatcher

Margaret Thatcher se je rodila 13. oktobra 1925, očetu trgovcu in aktivnemu članu konservativne stranke. Kot mlado dekle je bila pridna in ambiciozna, veljala je za odlično govornico z močnimi načeli. Po opravljeni srednji šoli je na oxfordski univerzi študirala kemijo, kjer pa je hkrati postala predsednica študentskega združenja konservativcev. Po končanem študiju se je zaposlila kot raziskovalni kemik na območju Essexu in se tam vključila v konservativno stranko, kjer je tudi kot najmlajša in edina ženska kandidatka sodelovala na lokalnih volitvah. Kljub porazu je to ni ustavilo pri nadaljnji politični karieri, istočasno pa je tudi spoznala svojega bodočega moža Denisa Thatcherja. Po poroki se je vpisala na triletni študij prava in se specializirala na področju davčne zakonodaje, med študijem pa rodila dvojčka Marka in Carol (Nekdanji ministrski predsedniki, 2016).

Mesto v spodnjem domu britanskega parlamenta ji je uspelo pridobiti leta 1959 kot kandidatki konservativne stranke. S svojo delavnostjo in stališči, ki jih je podpirala z močnimi argumenti in od katerih ni odstopala, si je med ljudmi prislužila spoštovanje. V Heathovi vladi je zasedla položaj ministrice za izobraževanje in znanost ter si prislužila vzdevek »Maggie Thatcher Milk Snatcher« (Maggie Thatcher, tatica mleka), ker je ukinila obrok mleka v šolah (Judt, 2007).

Po volilni bitki 1975 je bila izbrana za predsednico stranke in postala prva ženska vodja opozicije. Zmaga Thatcherjeve na predsedniških volitvah 1979 ni bila praktično nič posebnega, saj njena konservativna stranka ni zmagovala, ampak je zgolj čakala, da bo laburistična stranka izgubila. Po zmagi se je začelo obdobje »thatcherizma«, ki je zajemalo zmanjšane davke, prosti trg, podjetništvo, privatizacijo industrije in storitev, vrnitev viktorijanskih vrednot, poudarjanje patriotizma pa tudi odnos do posameznika. Bolj kot karkoli drugega pa je pomenilo vladanje s trdo roko (Judt, 2007).

Thatcheristična revolucija je razvijala trg, uničila javni vpliv britanskih sindikatov, preprečila poskus voditeljev državnega sindikata rudarjev, ki so želeli uničiti njeno vlado, in trdila, da je »edina, ki se poteguje za razočarane, prekomerno regulirane male ljudi in jih osvobaja desetletij prevlade osebnih interesov in subvencioniranih, parazitskih upravičencev davkoplačevalske velikodušnosti« (Judt, 2007: 623).

Thatcherizirana Britanija je razvila obsežen trg blaga, storitev in dela, ponujala je večjo izbiro in cenovno konkurenčnost. V gospodarstvu je tako Britanija postala izredno učinkovita, kot družba nasploh pa ni bila kos thatcheristični smeri. Thatcherjeva je vztrajala pri individualistični etiki, državljani pa so začeli drug drugega ocenjevati po kriteriju premoženja in pravic, ne pa obveznostih, ki so jih imeli. Začeli so izgubljati spoštovanje do družbenega blaga, saj so thatcheristi verjeli, da družba ne obstaja.

»Margaret Thatcher je vladala *sama*« (Judt, 2007: 626).

Po tem, ko je Thatcherjeva rešila zadeve v torijski stranki, ki je bila pričakovano vodilna stranka v Britaniji, je le-ta ostala brez programa in voditelja, nekateri so menili, da je ostala brez duše. Bila je radikalna in ni sprejemala kompromisov, pomembno je bilo zgolj kako vladaš in ne to, kaj pravzaprav počneš.

Margaret Thatcher od začetka Viktorijinega vladanja do danes velja za edino žensko ministrsko predsednico med petinštiridesetimi moškimi premierji, kar prikazuje izredno močno moško politično prevlado v tej funkciji.

Umrla je zaradi posledic kapi, aprila 2013.

»V desetletju po upokojitvi Margaret Thatcher so njeni dediči na čelu konservativcev nazadovali od nadležno suhoparnega (...) prek domišljavo neustreznega (...) do na smrt nesposobnega (...). Po dolgi vladavini Sončne kraljice je sledila poplava povprečnosti« (Judt, 2007: 627).

Slika 2: Margaret Thatcher. (dostop: http://futurefemaleleader.com/wp-content/uploads/2015/10/Margaret_Thatcher_P2.jpg, marec 2016)

2.4 Angela Merkel

Angela Merkel, aktualna nemška kanclerka in prva ženska predsednica vlade v zgodovini Nemčije, se je rodila 17. julija 1954, v nemškem Hamburgu, evangeličanskemu pastoru Horstu Kasnerju in njegovi ženi, učiteljici latinščine in angleščine. Oče je kmalu po njenem rojstvu postal pastor v vasi blizu današnjega Perleberga, ki je v času hladne vojne spadala v Nemško demokratično republiko, nekaj let kasneje pa so se dokončno preselili v Templin, ki je bil prav tako na vzhodni strani berlinskega zidu (Angela Merkel, 2016).

V času njenega osnovnošolskega in srednješolskega šolanja so jo sošolci in učitelji označili kot tiho, neopazno in socialno vključeno dekle, ki je izstopalo s svojimi dosežki v znanju ruščine in matematike. Bila je članica pionirske organizacije Ernsta Thälmana, kasneje je vstopila v nemško mladinsko zvezo. Maturirala je z odličnim uspehom (Angela Merkel, 2016).

Šolanje je nadaljevala na Univerzi Karla Marxa v Leipzigu, kjer je študirala fiziko. Med študentsko izmenjavo je spoznala svojega bodočega moža Ulricha Merkla, čigar priimek je obdržala tudi po ločitvi in ponovni poroki. Njen prvi zakon je trajal zgolj pet let, po ločitvi se je Merklova ilegalno preselila v zapuščeno stanovanje v Vzhodnem Berlinu. Kot znanstvena sodelavka za kvantno kemijo se je zaposlila na vzhodnoberlinski znanstveni akademiji, kjer je spoznala svojega drugega bodočega moža Joachima Sauerja, s katerim se je poročila leta 1998. S svojim izobraževanjem in delom je nadaljevala do leta 1986, ko je pridobila doktorski naziv (Biografije, 2016).

V četrtek, na dan, ko je padel berlinski zid, je opravljala svoje obveznosti kot vsak drug navadni delovni dan, zvečer odšla v savno s prijateljico, kasneje na pivo in tako disciplinirano končala večer praznovanja. Pred padcem berlinskega zidu je bila aktivna članica opozicije NDR, po padcu pa je postala članica nove stranke Demokrasko gibanje, ki se je združila z zahodnonemško Krščanskodemokrasko unijo (CDU). Na prvih volitvah po združitvi Nemčije je bila izbrana za zastopnico v zveznem parlamentu in postala ministrica za ženske in mladino v Kohlovi vladi, mediji pa

so jo kmalu oklicali za »Kohlovo deklico«. Štiri leta kasneje so jo preimenovali v ministrico za okolje, varstvo narave in jedrsko varnost. Po porazu Kohla na volitvah leta 1998 je postala generalna sekretarka CDU, čeprav je stranki naslednje leto upadel ugled zaradi nezakonitih donacij, ki naj bi jih nakazovali na račun stranke. Čeprav se je Kohl kot predsednik stranke odločil, da ne bo izdal donatorjev, je to storila Merklova in javno zahtevala distanco od Kohla. Na koncu se je izvedelo, da je naslednik predsednika DU Schäuble sprejel donacijo in potem odstopil s predsedniškega mesta, ki ga je zasedla Merklova (Šuljić, 2005).

Na parlamentarnih volitvah leta 2002 Merklova ni dobila dovolj podpore v svoji in sestrski stranki, kljub vsemu pa je pod kanclerstvom Schröderja postala vodja opozicije. Na svojem položaju se je zavzemala za reformo nemškega gospodarstva in za reformo zakonodaje, ki bi delodajalcem omogočila lažje odpuščanje delavcev in povečala število delovnih dni v tednu, zavzemala se je za zmanjševanje socialnih pravic, vse z namenom povečati konkurenco nemškega gospodarstva. Hkrati je bila zaradi svoje podpore nemško-ameriškega sodelovanja deležna kritik, da je preveč pokorna ZDA (Angela Merkel, 2016).

Merklova je bila maja leta 2005 s strani strank CDU in sodelujoče CSU imenovana za kandidatko na parlamentarnih volitvah, kjer je zmagala s prednostjo treh stolčkov v parlamentu in položaj kanclerja je prvič v zgodovini pripadel ženski. V svojem prvem nagovoru javnosti je izpostavila, da sta njen cilj v času vladanja napredovanje nemškega gospodarstva in zmanjšanje števila brezposelnih. Kmalu je postala najbolj priljubljena nemška voditeljica. Na naslednjih parlamentarnih volitvah je zmagala s prepričljivo večino in svoj čas vladanja posvetila predvsem reševanju evropske gospodarske krize. Svoje vladarske prisege je tretjič obnovila decembra 2013 (Angela Merkel, 2016).

V začetkih grajenja združene Nemčije je Angela Merkel znala izkoristiti dejstvo, da so se v politiko morali začeti vključevati predstavniki vzhodne Nemčije in si tako utrla pot proti vrhu. Njen uspeh ji je prinesel tudi vzdevek »nemška železna lady«. Na Forbesovi lestvici najbolj vplivnih žensk 2015 je zasedla prvo mesto, na lestvici najbolj vplivnih ljudi na svetu 2015 pa drugo mesto, takoj za Putinom (Forbesova lestvica najbolj vplivnih ljudi, 2015).

Slika 3: Angela Merkel. (dostop: <http://greatnewsmag.com/wp-content/uploads/2015/12/angela-merkel-2011-7-19-10-0-51.jpg>, marec 2016)

3 METODE DELA

V raziskovalnem procesu sem uporabila **metodološki pluralizem**, da bi problem osvetlila iz več vidikov in dobila čim bolj natančne ter zanesljive podatke, s katerimi bi si odgovorila na zastavljena raziskovalna vprašanja.

Raziskovanje sem pričela z zbiranjem knjižne in spletne literature in tako je začelo nastajati ogrodje moje raziskovalne naloge. Med proučevanjem različnih virov so se mi pogosto porodila vprašanja, na katere sem si lahko odgovorila že ob branju naslednje literature, še neodgovorjena vprašanja pa so mi bila v izziv in glavno motivacijo pri nadaljnjem raziskovalnem delu. Izbor citirane literature predstavlja osredotočen zapis, vezan izključno na tematiko raziskovalne naloge. Težave sem imela pri pridobivanju književnih biografij posameznih vladaric, zato sem morala uporabiti več spletnih virov, za katere sem ocenila največjo verodostojnost.

Pri delu sem uporabljala tako **primarne** kot **sekundarne vire**. Primarni vir je predstavljal **strukturiran intervju** z dr. Vesno Vuk Godina, kjer so bila vprašanja vnaprej zastavljena. Strukturiran intervju omogoča hitrejše napredovanje, sogovornika ves čas ohranja osredotočena na temo razgovora, je manj oseben. Hkrati so odgovori bolj skopi in pridobljene informacije omejene, kar velja za pomanjkljivosti strukturiranega intervjuja. Vprašani ima malo možnosti izraziti svojo mnenje tudi o drugih stvareh, ki bi morda bistveno vplivale na raziskovalni problem (Haralambos, Holborn, 1999).

Pod sekundarne vire spadajo članki in prebrana literatura.

Po proučevanju knjižnih virov in člankov na spletu ter predznanju, ki sem ga pridobila pri pouku zgodovine in sociologije, sem uporabila **induktivno-deduktivno metodo** raziskovanja. Glede na poznavanje problematike držav v času hladne vojne in/ali industrializacije, sem sklepala o načinih vladanja in spopadanja z družbo treh omenjenih vladaric.

Za dokazovanje prve hipoteze smo uporabili debato. Debata je potekala po prilagojenem Karl Popper sistemu, kjer si govorci vnaprej razdelijo vloge in zagovorniško ali nasprotno stran, pripravijo argumente in podpore zanje. Debatni govori so potekali pet ali štiri minute, vsaka stran je imela dva govora, v katerih je predstavila svoje argumentirano stališče in skušala zavrniti nasprotnikove. Debata je bila izvedena v sodelovanju z debatnim krožkom Gimnazije Ormož.

4 REZULTATI

4.1 Hipoteza številka 1

Hipotezo številka 1 smo dokazovali z debato.

H1: Margaret Thatcher je imela težjo nalogo vzpeti se v svetu moških kot kraljica Viktorija, ki ji je bila družbena in politična vloga položena v zibelko.

Debaterke na zagovorniški strani so najprej podale definicijo pojmov, nato pa argument: **lažje pripisati, kot pridobiti**. V argumentu so razvile teorijo pripisanega in pridobljenega družbenega statusa in kako sta le-ta vplivala na karieri Margaret Thatcher ter kraljice Viktorije. Ugotovile so, da je imela v tem pogledu Margaret Thatcher težjo vlogo v spopadanju z moškimi konkurenti in drugače mislečimi, čeprav ji je naloga uspela. Nato so svoj glas dobile nasprotnice, ki se z ugotovitvijo niso strinjale, saj so dejale, da je ravno pridobljeni status Thatcherjeve vplival na spoštljiv odnos, s katerim so jo, kljub nestrinjanjem, obravnavali politični kolegi.

Kot svoj prvi argument so navedle, da **sprejemanje ni enako kot podpiranje**, v katerem se ukvarjajo s problematiko ljudstva, ki ali zgolj sprejema vladarja ali ga podpira ali pa ga zavrača. Tukaj so izpostavile predvsem reakcijo ljudstva na Viktorijino poroko z nemškim princem. Poroko so na nek način morali sprejemati, čeprav je niso podpirali. Zagovornice hipoteze so na slišán govor izpostavile predvsem, da ne smemo pozabiti, da sta se ne glede na družbeni status ali razmišljanje, obe, Viktorija in Thatcherjeva, prej ali slej morali soočiti s »pomanjkljivostjo« svojega spola.

Zagovorniška skupina je svoj konstruktivni del zaključila z argumentom **obdobja vladanja**. Popeljala nas je v čas hladne vojne in spomnila na rekonstrukcijo gospodarstva in politike Velike Britanije, kjer je Thatcherjeva odigrala ključno vlogo, medtem ko Viktorija ni imela neposrednega vpliva na razvoj znanosti in tehnologije v času vladanja. Nasprotna skupina je takoj izpostavila, da je v času Thatcherjeve ženska že imela volilno pravico, ki pa v Viktorijinem času sploh ni bila razpravljalna tema, torej je imela Viktorija toliko težjo vlogo izpostavljanja se kot nesporno sposobna vladarica.

Kot svoj zadnji argument je nasprotniška skupina uporabila **manipulativnost zaupnih ljudi**. Argument predvsem opisuje Viktorijino soočanje z manipulativnimi vzgibi ljudi, ki so ji bili najbližje in naj bi skrbeli za njeno dobro, med drugimi tudi njena lastna mati. Na drugi strani pa Thatcherjeva ni imela zadržkov pred izpostavljanjem svojih stališč in se ni pustila prepričati v nasprotno, torej se ji je bilo lažje soočati z ljudmi, ki bi imeli kakršnekoli, tudi zle, namene.

4.2 Hipoteza številka 2

Hipotezo številka 2 sem dokazovala z analizo člankov.

H2: Angela Merkel gradi nov imperij, kot sta ga gradili predhodnici kraljica Viktorija in M. Thatcher.

Po besedah njene osnovnošolske učiteljice je bila Angela vedno deklica v ozadju, praktično nevidna, tudi ko je bila nerodna in sramežljiva, si lahko čutil njeno energijo in moč, čeprav nikoli ni bila puhloglava. Kot je Merklova sama povedala, ji je bilo ljubše mesto v ozadju, da je imela pregled nad dogajanjem v prostoru.

Odgovornost za praktično vodenje EU je padla v roke Merklovi, kar je bilo pravzaprav pričakovati, saj je Nemčija najbolj poseljena in perspektivna država članica EU. Nemške manufakture danes veljajo za najbolj zdravo ekonomijo, ki ostaja na četrtem mestu največjih industrij na svetu. Merklova je bila praktično ustvarjena za delo, njen način vladanja pa je pridobil vzdevek »Merkeling«. Nemci so ji zaradi občutka varnosti, ki jim jo daje njeno obdobje vladanja, nadeli vzdevek »Mutti« oz. mamica.

Nihče v Evropi ni dlje obdržal vladarskega stolčka tako učinkovito, kot to dela Merklova, medtem ko sproti in vztrajno odstranjuje vse prepreke in ustvarja Evropo, kot je še ni bilo. Merklova je med reševanjem grške krize postala sinonim za evropskega bankirja in si s svojo hladnokrvnostjo zagotovila celo strahospoštovanje. Merklova deluje premišljeno, v glavi si ustvari sistem, ki ga potem izpelje, ne da bi ga omenjala komurkoli, razen bližnjim svetovalcem; večina teh dela z njo že od njenih začetkov. S pomočjo javnih anket preverja mnenje in odnose ljudstva in tako varno preizkuša meje politike. V Korneliusovi biografiji Merklove lahko preberemo, da si Merklova ne izbira bojev, ki jih ne more zmagati, in da obstaja kar nekaj ljudi, ki danes več ne pomenijo ničesar, ker so se ji nekoč postavili na pot.

Na začetku svoje politične kariere je Merklova veljala za šibko, ker ni marala prevzemati pomembnih pozicij, bila je počasna. Sčasoma se je to uveljavilo kot njen način dela in danes zaseda drugo mesto najbolj vplivnih ljudi na svetu na podlagi Forbesove lestvice – prvo mesto je prevzel Putin. Kar je še toliko bolj neverjetno in priljudno je dejstvo, da jo navadni Nemci ob petkovih popoldnevih lahko srečajo v supermarketu, kjer nakupuje sestavine za pripravo možev večerje.

V letu 2015 je celotno Evropo presenetila, bolj kot ne negativno, odločitev, da je Merklova praktično povabila (ne)vojne migrante, ki so množično začeli prihajati iz Bližnjega vzhoda. S to odločitvijo je pokazala svoj mehkejšo in srčnejšo plat, s katero je poskušala pomagati nebogljnim, čeprav je vse skupaj nekako ušlo izpod nadzora. Problematika še zmeraj ostaja aktualna tudi ob začetku deželnih volitev v Nemčiji, marca 2016.

5 RAZPRAVA

V raziskovalni nalogi so bile zastavljene tri hipoteze.

H1: Margaret Thatcher je imela težjo nalogo vzpeti se v svetu moških kot kraljica Viktorija, ki ji je bila družbena in politična vloga položena v zibelko.

Prvo hipotezo smo dokazovali skozi debato, hipoteza je bila zastavljena kot debatna trditev. Debaterke so na vsaki strani pripravile dva argumenta, ki sta zagovarjala njihovo stališče, hkrati pa poskušale zavrniti nasprotnice in odpreti nova vprašanja in ideje za raziskovanje področja.

Debata je bila sklenjena enakovredno, saj je temelj debate ravno iskanje močnih argumentov za in proti. Vendar pa skozi povedano in debatirano lahko ugotovimo, da je nekako kraljica Viktorija bila tista, ki je imela težjo nalogo vzpeti se in dokazati svojo sposobnost kot Thatcherjeva, ki je dokaz o svoji uspešnosti dobila z izvolitvijo kot ministrska predsednica. Kljub vsemu sklepam, da bi tudi Viktorija imela bolj odprte možnosti, če bi živela sto let kasneje tako kot Thatcherjeva. Hipoteza je tako delno zavrnjena in delno sprejeta.

H2: Angela Merkel gradi nov imperij, kot sta ga gradili predhodnici kraljica Viktorija in M. Thatcher.

Angelino pogumno, analitično in empatično vodenje države izziva udobje evropskega in predvsem nemškega življenja. Zapuščina, ki ostaja še iz časa njenega otroštva v nemškem vzhodu, jo je naučila strpnosti in potrpežljivosti ter sistematično, ki na prvo mesto postavlja stvari, ki nam največ pomenijo. Kot je sama povedala: *»Strah nikoli ni bil dober svetovalec, niti v naših osebnih življenjih niti v družbi. Kulture in družbe, ki so sestavljene iz strahu, bodo brez dvoma zaostale v prihodnosti«* (Osebnost leta 2015, 2015).

Skozi analizo člankov britanskega dnevnega državnega časnika Timesa, nemškega ljudskega in državnega radia Deutschlandfunka in slovenske splošno-informativne, predvsem politične, revije Mladina potrjujem hipotezo, da Angela Merkel gradi nemški imperij, kakor sta pred njo angleškega gradili Viktorija in Margaret Thatcher.

H3: Podrejenost žensk je odvisna od njih samih.

Hipotezo sem nameravala dokazati s pomočjo intervjuja z dr. Vesno Vuk Godina, ki mi je obljubila sodelovanje in pristala na zunanje mentorstvo raziskovalni nalogi, vendar mi ni odgovorila na vprašanja v intervjuju in tako hipoteze žal ne morem analizirati. Vprašanja za intervju prilagam v prilogi.

6 ZAKLJUČEK

Namen raziskovalne naloge je bil primerjati nekdanjo angleško kraljico Viktorijo, bivšo angleško ministrsko predsednico Margaret Thatcher in trenutno nemško kanclerko Angelo Merkel. Na podlagi primerjave in analize člankov sem ugotavljala, ali so bile navedene ženske po mnenju družbe in moških, ki so jih obkrožali, kadarkoli v podrejenem položaju. V nalogi sem obravnavala politično podrejenost, kjer sem se osredotočila na začetke političnih karier vseh treh žensk vladaric. Ugotovila sem, da so vse tri ženske kljub raznim preprekam na svojih kariernih poteh uspelo ohraniti svojo vizijo in niso klonile pod pritiski drugih.

Kraljici Viktoriji je kljub nadzoru moškega uspelo ohraniti svoj položaj, čeprav v 19. stoletju ženska kot močna politična osebnost ni bila uveljavljena ali priznana. Pri rojnih osemnajstih letih je zasedla prestol angleške krone in ga uspela obdržati vse do svoje smrti več kot šestdeset let kasneje.

Margaret Thatcher je v povojnem obdobju uspelo neverjetno - postala je prva ženska ministrska predsednica v zgodovini Velike Britanije in svoj položaj obdržala skorajda tri mandate.

Angeli Merkel je uspelo podobno. Kot prva ženska je zasedla mesto nemške kanclerke in trenutno opravlja svoj tretji mandat.

V nalogi sem si zadala tri hipoteze. Prva je bila delno zavrnjena in delno potrjena, saj je dokazovanje potekalo s pomočjo debate, ki se nikoli popolnoma ne opredeli o določeni temi. Druga hipoteza je bila potrjena, tretja hipoteza pa ostaja nedokazana, saj nisem dočakala odgovorov na intervju, za katerega sem bila dogovorjena s svojo zunanjo mentorico, dr. Vesno Vuk Godina.

Raziskovalno nalogo nameravam zagovarjati na regijskem tekmovanju mladih raziskovalcev v organizaciji ZRS Bistra Ptuj. Sem dijakinja 4. letnika in letos opravljam maturo, tudi iz predmeta sociologija, kjer je obvezen del maturitetnega izpita tudi izdelava seminarske naloge. Svojo raziskovalno nalogo bom tako lahko hkrati uporabila kot del maturitetnega izpita.

Politična vloga ženske se je spreminjala od tradicionalne družbe do modernega obdobja. Modernizacija in demokratizacija družbe je ženskam pripomogla do večjega uveljavljanja svojih političnih in hkrati tudi družbenih pravic. Čedalje večje je gibanje za enakopravnost družbenih spolov, zato tudi v politiki uvajajo kvote, ki omogočajo ženskam večjo moč in vpliv na odločanje v družbi. Ženske politične osebnosti, ki sem jih obravnavala v svoji nalogi seveda niso edine, ki so se odločile za politično udejstvovanje in pomembno prispevale k družbenemu napredku in spremembam v moškem svetu političnega odločanja. Zanimivo bi bilo raziskati njihovo pot do političnega uspeha in doživljanje sebe kot ženske politične osebnosti.

7 VIRI IN LITERATURA

- 1 Angela Merkel. Biografija. Dostop: <http://www.biography.com/people/angela-merkel-9406424#early-years> (marec 2016).
- 2 Angela Merkel. Wikipedia. Dostop: https://sl.wikipedia.org/wiki/Angela_Merkel (marec 2016).
- 3 Baronica Margaret Thatcher. Nekdanji britanski ministrski predsedniki. Dostop: <https://www.gov.uk/government/history/past-prime-ministers/margaret-thatcher> (marec 2016).
- 4 Bergmann, G. 10 Jahre Kanzlerin Angela Merkel: Lange unangreifbar, jetzt unter Druck. Deutschlandfunk, 22. november 2015. Dostop: http://www.deutschlandfunk.de/10-jahre-kanzlerin-angela-merkel-lange-unangreifbar-jetzt.724.de.html?dram:article_id=337583 (marec 2016).
- 5 Haralambos, Michael; Holborn, Martin (1999): Sociologija, teme in pogledi. Ljubljana: DZS.
- 6 Harvey, David (2012): Kratka zgodovina neoliberalizma. Ljubljana: Studia humanitatis.
- 7 History Margaret Thatcher. 2009. Dostop: <http://www.history.com/topics/british-history/margaret-thatcher> (marec 2016).
- 8 Hozjan, Andrej; Potočnik, Dragan (2001): Zgodovina 2, učbenik za 2. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.
- 9 Judt, Tony (2007): Povojna Evropa 1945-2005, druga knjiga. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
- 10 Kraljica Viktorija. Biografija. Dostop: <http://www.biography.com/people/queen-victoria-9518355#early-life> (marec 2016).
- 11 Kraljica Viktorija. Uradna spletna stran Britanske monarhije. Dostop: <http://www.royal.gov.uk/historyofthemonarchy/kingsandqueensoftheunitedkingdom/thehanoverians/victoria.aspx> (marec 2016).
- 12 Margaret Thatcher. Biografija. Dostop: <http://www.biography.com/people/margaret-thatcher-9504796#synopsis> (marec 2016).
- 13 Margaret Thatcher. Wikipedia. Dostop: https://sl.wikipedia.org/wiki/Margaret_Thatcher (marec 2016).
- 14 Nemčija. Wikipedia. Dostop: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Nem%C4%8Dija> (marec 2016).
- 15 Seznam najbolj vplivnih ljudi na svetu 2015. Forbes. Dostop: <http://www.forbes.com/powerful-people/list/#tab:overall> (marec 2016).
- 16 Šuljić, T. Angela Merkel: Nekdanja vzhodna nemka, ki bo morda postala prva kanclerka. Mladina, 10. julij 2005. Dostop: <http://www.mladina.si/91521/angela-merkel/> (marec 2016).
- 17 Vick, K. Chancellor of the Free World. Time, 2016. Dostop: <http://time.com/time-person-of-the-year-2015-angela-merkel/> (marec 2016).

8 PRILOGE

8.1 Debata

H1: Margaret Thatcher je imela težjo nalogo vzpeti se v svetu moških kot kraljica Viktorija, ki ji je bila družbena in politična vloga položena v zibelko.

PRVI GOVOR ZAGOVORNIŠKE STRANI:

Lepo pozdravljeni, sem prva govorka zagovorniške strani, danes debatiramo na trditev, da je imela Margaret Thatcher težjo nalogo vzpeti se v svetu moških, kot kraljica Viktorija, ki ji je bila družbena in politična vloga položena v zibelko. Naša skupina se z navedeno trditvijo strinja, svoje strinjanje pa bomo podprli z argumenti. Preden preidem na argumentacijski del, bom najprej navedla definicijo pojmov, kot si jo je zastavila naša skupina.

Margaret Thatcher je bila angleška predsednica vlade v času od 1979 do 1990, v času hladne vojne. V svojem vladanju je postala znana kot »železna lady«, uvedla je številne gospodarske reforme in v Evropo, predvsem pa v Veliko Britanijo, vpeljala neoliberalizem. Imela je tesne stike z ameriškim predsednikom Reaganom in ruskim predsednikom Gorbačovom in ustvarila podjetniško Veliko Britanijo.

Kraljica Viktorija je bila angleška kraljica v času od 1837 do 1901, v času industrializacije. V času svojega vladanja je postavila razne gospodarske in politične reforme, razširila britanske kolonije in modernizirala Britanijo.

Svet moških smo si zastavile kot družbeno ureditev, kjer velja, da moški prevzame posle, ženske pa ostajajo doma kot gospodinje in matere, ureditev, ki se je uveljavila na začetku industrializacije in ki jo je podpirala tudi sama kraljica Viktorija, ki je dejala: »Naj bo ženska to, za kar jo je Bog namenil, pomočnica moškemu, a s popolnoma drugimi dolžnostmi in zaposlitvami« (Hudson v Haralambos, 1999: 46).

Sedaj bom predstavila naše argumente.

Naš prvi argument je LAŽJE PRIPISATI, KOT PRIDOBITI.

V družbi vsi zasedamo nek status. Primer družbenega statusa je pripisan družbeni status, ki vključuje npr. spol in plemiške nazive, ki so določeni z rojstvom in se po navadi prenašajo z očeta na sina ali z matere na hčer. Statusi, ki niso določeni s stvarmi nad katerimi posameznik nima nadzora, pa so pridobljeni statusi, ki so doseženi na podlagi nekega delovanja in izbire. V zahodnih modernih družbah je poklicni status pridobljen. Vsak status v družbi ima neko določeno vlogo, ki vključuje družbene odnose, torej posameznik opravlja svojo vlogo v odnosu do drugih vlog. Kar želim povedati, je, da se je kraljica Viktorija rodila s pripisanim statusom bodoče kraljice in je bila v skladu z vlogo tudi vzgajana, medtem ko je Margaret Thatcher naziv premierke države pridobila z veliko več vmesnimi kvalifikatorji. Thatcherjeva se je rodila kot otrok trgovcev v času pred 2. svetovno vojno in ob svojem rojstvu ni imela nobenih možnosti, da bi postala članica britanskega parlamenta, kaj šele njegova predsednica. Vendar pa se je kot pridna in ambiciozna učenka vedno znova dokazovala in uspel ji je vpis na študij kemije na oxfordski univerzi. Njen oče je imel nanjo velik vpliv, saj je bil priznana osebnost v rodnem kraju, in je goreče zagovarjal stališče desne konservativne stranke. Njegov vpliv je ostal prisoten in v času študija je Thatcherjeva postala predsednica študentskega združenja konservativcev. Niti poroka in otroci je niso ustavili pred izpolnjevanjem svojega cilja. Čeprav bi

mnogi pričakovali, da bo prevzela vlogo žene in matere, je istočasno dokončala triletni študij prava in se namesto kemiji posvetila politiki. Leta 1959 je bila izvoljena v spodnji dom parlamenta kot članica konservativne stranke, nato pa 1979 izvoljena kot predsednica vlade. V parlamentu se je kljub svojemu spolu hitro izkazala s svojo delavnostjo, stališči, ki jih je podprla z močnimi argumenti in od katerih ni odstopala, ter s svojimi prepričljivimi govori. Kmalu je spoznala, da je v politiki najpomembneje ostati hladnokrven in si tako pridobila veliko spoštovanje, če že ne naklonjenosti. Zavedala se je, da je njena politična prednost njena karakterna trma, zaradi katere se ni sprijaznila s kompromisi. Kljub temu, da so bile te njene lastnosti glasno kritizirane, je bila deležna nekakšnega občudovanja, imeli so jo za vladarico, kljub temu, da so ji nadeli vzdevek »železna lady«.

Kot povzpetnica iz nižjega srednjega razreda med višjimi sloji ni bila najbolj priljubljena in se je bolj kot na tradicionalne elitne višje uradnike naslanjala na majhen krog svetovalcev in prijateljev. Ne glede na odkrito sovraštvo in nestrinjanje torijcev, je Thatcherjeva nadaljevala svoje delo in se požvižgala na svoje nasprotnike. Thatcherizirana Britanija je razvila obsežen trg blaga, storitev in dela, ponujala je večjo izbiro in cenovno konkurenčnost. V gospodarstvu je tako Britanija postala izredno učinkovita.

Na drugi strani imamo kraljico Viktorijo, ki se je rodila kot peta v vrsti za angleški prestol in kmalu napredovala do prvega mesta. Ni se ji bilo treba dokazovati, da je sposobna za svoj položaj, saj se je z njim rodila, niti ni mogla odstopiti, ko je ljudstvo ni podpiralo, kot je to morala storiti železna lady.

PRVI GOVOR NASPROTNE STRANI:

Lepo pozdravljeni z nasprotne strani. Naša skupina danes zagovarja stališče, da je bila kraljica Viktorija tista, ki je imela več težav vzpenjati se v vlogi ženske vladarice v svetu moških, kot Margaret Thatcher. Svoje stališče bomo podprli z dvema argumentoma.

Vendar naj najprej zavrnem nekaj trditev zagovorniške skupine. Njihov prvi argument se glasi lažje pripisati kot pridobiti. Strinjamo se, da na svetu in v družbi obstajajo statusi posameznikov in da pomembno vplivajo na njihov (njegov ali njen) položaj v družbi. To s čimer se ne strinjamo, je trditev zagovornikov, da je pridobljen status Margaret Thatcher kakorkoli oteževal in zaviral njen vzpon na oblast. Ravno dejstvo, da je Margaret Thatcher prišla na položaj premierke zgolj zaradi svojih sposobnosti in dosežkov, ji je prineslo spoštovanje ljudstva, medtem ko kraljica Viktorija te možnosti niti ni imela – sama je morala vedno znova dokazovati, da ni le lutka na prestolu.

Sedaj pa nadaljujem s svojim konstruktivnim delom. Naš prvi argument se glasi **SPREJEMANJE NI ENAKO KOT PODPIRANJE**.

Dejstvo, da te ljudstvo sprejema kot vladarja, ni enako, kot če bi te podpirali in imeli radi. Tukaj se lahko znova naslonimo na razdelitev družbe po pripisanih in pridobljenih statusih. Ne glede na to, ali je kraljici Viktoriji že od samega začetka bilo namenjeno vladanje ali ne, ji to še ni prineslo podpore v parlamentu in podpore med ljudstvom.

Spomnimo, da je kraljica Viktorija živela in zavladala v predindustrijskih časih, ko je bila glavna naloga ženske skrb za gospodinjstvo, ženske niso imele niti volilne pravice, Viktorijo pa so pri rosnih osemnajstih posadili na prestol in ukazali, »sedaj vladaj!«. Že tukaj lahko vidimo, kako težko nalogo je pravzaprav imela Viktorija, ki je tako mlada in neizkušena zasedla prestol, medtem ko je Margaret Thatcher po prevzetju predsedniškega stolčka za sabo imela več kot deset let aktivnega političnega udejstvovanja in izkušenj, prav tako je poznala okoliščine odraščanja v deprivilirani skupnosti.

Ker je bil njen mož nemški princ, ga ljudstvo ni sprejemalo, in uradno ni smel biti aktiven v politični sferi, čeprav je za zaprtimi vrati ostal Viktorijin najtesnejši zaveznik in ji je vedno stal ob strani. Pod

njeno vladavino je Velika Britanija razvila in razširila svojo industrijo, gradila železniške proge, mostove, podzemno železnico in električno napeljavo po večini britanskega ozemlja. V njenem času je prišlo do napredka znanosti in tehnologije, nastajala so velika mesta, npr. Manchester, Leeds, Birmingham. Britanski imperij se je razširil na Kanado, Avstralijo, Indijo in nekatere predele Afrike ter Južnega Pacifika in si prislužil znan izraz: »Sonce nikoli ne zaide v britanskem imperiju«.

V njenem času se Britanija ni spuščala v večje vojne, saj je Viktorija svoje otroke poročila v večino evropskih vladarskih hiš in si tako priskrbela zaveznike, ki jim je vladala s železno roko. Britanski parlament je dosegel skorajda revolucionarne spremembe: torijska stranka se je razdelila na liberalno in konzervativno stranko in si začela nasprotovati, Viktorija pa je odigrala ključno vlogo v povezovanju različnih predsednikov vlade. Eden izmed njenih znanih rekov je bil: »Ne zanimajo nas možnosti poraza, te sploh ne obstajajo«.

DRUGI GOVOR ZAGOVORNIŠKE SKUPINE:

Znova lep pozdrav z zagovorniške strani. Kot druga govorka bom najprej zavrnila nekaj trditev nasprotne skupine, nato pa predstavila naš drugi argument.

Nasprotna skupina je povedala, da je kraljica Viktorija živel v času, ko za žensko ni bilo običajno niti zanimanje za politiko, kaj šele vladanje. Kar se nam zdi sporno, je, da popolnoma zanemarjajo dejstvo, da ne glede na družbeno stanje in razmišljanje Viktorija ni imela nobenih ovir pri zasedanju prestola, medtem ko se je Margaret Thatcher, če ne prej, s pomanjkljivostjo svojega spola srečala na parlamentarnih volitvah in ji njen spol zagotovo ni prinesel prednosti v tekmovanju.

Strinjamo se z navedbami nasprotne skupine o moči in vplivu kraljice Viktorije ter njenih reformah, ki so za vedno spremenile položaj Anglije v svetu.

Sedaj pa naš drugi argument, ki se ukvarja z OBDOBJEM VLADANJA obeh posameznic.

Margaret Thatcher je zasedla svoj stolček v času hladne vojne, obdobja spopadov svetovnih velesil za ozemlja, obdobja pobiranja koščkov po katastrofi 2. svetovne vojne. Preden je nastopila kot ministrska predsednica, se je Velika Britanija soočala s prevelikim številom brezposelnih, čedalje višjo inflacijo, propadom predelovalne industrije in skorajšnjim bankrotom državne blagajne. »Kar obrnite se, če želite. Gospa ni za obračanje.« Sovjeti so ji naredili vzdevek »železna lady«, kritiki so jo skorajda raztrgali, ker je s torbico mahala pred voditelji Evropske skupnosti in zahtevala »svoj denar nazaj«.

Thatcherjevi je v svojih dveh in pol mandatih uspelo ustvariti novo poveljno sodelovanje, odpravila je javni sektor v industriji in storitvah ter ustvarila podjetniško Britanijo, reformirala je staro laburistično stranko. Verjela je, da je privatizacija nekaj, kar je moralno dobro za državo, oboževala je konfrontacije, poudariti pa je potrebno tudi, v kolikšnem obsegu je dosegla preobrazbo Britanije, v dobrem in slabem.

Kljub vsem kritikam in radikalnim ukrepom, ki jih je izvedla za izboljšanje gospodarstva, od večjih davkov do privatizacije zemljišč, ji je uspelo to, kar si je želela: Velika Britanija je znova postala konkurenčna na trgu dela.

Kraljica Viktorija je na drugi strani vladala v času razvoja industrializacije in znanosti, na katerega sama ni imela neposrednega vpliva. Odločanje o razvoju družbe ni bilo v njenih rokah, imela je le ceremonialno vlogo v parlamentarnih odločitvah in zatorej nobenega konkretnega vpliva na spremembe v družbi in gospodarstvu. Poleg tega je potrebno omeniti njeno stališče do ženske vloge v družbi, saj je sama menila, da bi morala biti ženska zgolj pomočnica moškemu. Thatcherjeva se z njo

ni strinjala, saj je leta 1952 izjavila, da upa, da bomo videli čedalje več žensk kombinirati družinsko življenje s poklicno kariero.

DRUGI GOVOR NASPROTNE SKUPINE:

Pozdravljeni še zadnjič z nasprotniške strani. V svojem govoru bom enako kot prejšnja govorka najprej zavrnila nekatere trditve nasprotne skupine, nato pa predstavila še svoj argument.

Na podlagi argumenta nasprotne skupine sklepamo, da naj bi bilo obdobje hladne vojne manj prizanesljivo do ženske v glavni vlogi kot obdobje industrializirane družbe. Dovolite nam, da vas spomnimo, da je v povojnem obdobju skoraj v vsaki zahodni modernizirani državi ženska dobila volilno pravico in je bila upoštevana v družbi, lahko je pridobila kariero, ki si jo je želela. Medtem ko je v industrializaciji ženski pripadla vloga gospodinje in matere, ni smela opravljati fizičnega dela in je postala simbol nežnejšega spola. Kateri, mislite, je bilo težje priti in ostati na vrhu?

Naš zadnji argument je MANIPULATIVNOST ZAUPNIH LJUDI.

Po smrti Viktorijinega očeta se je le-ta oddaljila od matere, ker je bila preveč pod vplivom svetovalca Johna Conroya, ki je mlado Viktorijo želel čim bolj oddaljiti od očetove družine in njenih dolžnosti. Kljub temu vplivu se je Viktorija bolj naslanjala na svojega strica Leopolda in guvernanta Lehzen in svojo mater izolirala v oddaljenih prostorih, ko je zasedla prestol. Viktorija je od takrat vedno pazila, komu in koliko je zaupala ljudem okoli sebe in si izbirala svetovalce, ki jim je zaupala.

Ker vemo, da je bila Viktorija zelo čustvena oseba, predvidevamo, da to ni bila tako lahka naloga, kot bi si predstavljali. Dejstvo, da se je zaradi lastne dobrobiti morala tako rekoč odreči materi, ji je gotovo predstavljalo težko breme, ki ji ga nihče ni mogel odvzeti in ki je potencialno zaznamovalo nekatere njene kasnejše odločitve.

Na drugi strani pa vemo, da je bila Margaret Thatcher močna osebnost, ki se ni obračala po vetru. Kot je sama dejala, gospa ni za obračanje. Nikoli tudi ni popuščala, saj je močno verjela v svoja stališča. Te navedbe torej dokazujejo, da ji ni bilo težko opraviti z ljudmi, ki je niso cenili in podpirali in so jo želeli izkoristiti. Kot povzpetnica iz nižjega srednjega razreda med višjimi sloji ni bila najbolj priljubljena in se je bolj kot na tradicionalne elitne višje uradnike naslanjala na majhen krog svetovalcev in prijateljev. Ne glede na odkrito sovraštvo in nestrinjanje torijcev, je Thatcherjeva nadaljevala svoje delo in se požvižgala na svoje nasprotnike.

Zaradi njene močne osebnosti trdimo, da je kraljica Viktorija kljub pripisanemu statusu imela težjo nalogo uveljavljati se v moškem svetu politike in državnih odločitev.

8.2 Strukturiran intervju

Pozdravljeni,

sem Nika Bedekovič, dijakinja 4. letnika Gimnazije Ormož in v okviru predmeta sociologija pripravljam raziskovalno nalogo z naslovom Podrejenost žensk v tradicionalni in moderni družbi. Za vas sem pripravila nekaj vprašanj, na katera bi vas prosila, da odgovorite. Vprašanja zahtevajo nekoliko razmisleka, zato bi vas prosila, da nanje odgovorite čim bolj izčrpno.

V svoji nalogi razpravljam in med sabo primerjam tri velike ženske politične osebnosti, kraljico Viktorijo, Margaret Thatcher in Angelo Merkel. Nanje se navezujejo zastavljene hipoteze, razpravljam

pa predvsem o njihovi podrejenosti, politični in notranji, ter se sprašujem, od česa je ta podrejenost odvisna.

1. **Kakšno je vaše mnenje o pomanjkanju ženskih voditeljic v politični sferi? Ali na to vpliva družbeno določeni spol, zgodovinski razvoj ali smo krive ženske same?**
2. **Feminizem je razvil tri različne pristope, radikalnega, marksističnega in socialističnega ter liberalnega. Argumenti katerega se vam zdijo najmočnejši in zakaj?**
3. **Kakšne vrste ženske podrejenosti poznamo in od česa so odvisne? Koliko vpliva imamo ženske na svoj položaj?**
4. **Kakšna je pri tem vloga medijev?**
5. **Je podrejenost oz. stanje podrejenosti odvisno od pripisanega družbenega statusa?**
6. **Se strinjate s teorijo Sylvie Walby o javnem patriarhatu, kjer so ženske prikrito javno izkoriščane in omejene?**
7. **Od kod po vašem mnenju izvira ta položaj podrejenosti? Smo si za to krive same, smo začele same sebe omejevati?**
8. **Kaj bi lahko storili/storile, da bi se današnje stanje zapostavljenosti žensk spremenilo? Ali pa se moramo spremeniti ženske?**

Najlepša hvala za sodelovanje in vaš čas.

8.3 Zvočni posnetek debate

V debati so posneti govori. Prvi govor zagovorniške strani sem prebrala avtorica raziskovalne naloge, Nika Bedekovič, prvi govor nasprotne skupine je prebrala Hana Pevec, drugi govor zagovornic je prebrala Tita Šnajder, zadnji govor je prispevala Janja Žinko.